

Utkast till lagrådsremiss – Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat utkastets förslag och bedömningar med utgångspunkt i hur de bedöms påverka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. ISF begränsar därför sina synpunkter till de förslag och bedömningar som berör socialförsäkringsområdet.

6 Rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken

ISF tar inte ställning till den politiska prioriteringen i förslaget att *en utlänning som har ett giltigt uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, inte ska anses vara bosatt här enligt socialförsäkringsbalken*. Men ISF tillstyrker förslagets utformning och dess lagtekniska konstruktion.

ISF vill framhålla att ovissheten gällande de aktuella utlänningarnas behov av och möjligheter till skydd efter den 4 mars 2025 innebär att det är svårt att bedöma det lämnade förslagets tillämplighet och rimlighet på sikt. I detta sammanhang vill vi också lyfta att det finns ett värde i att socialförsäkringen har ett bosättningsbegrepp som ligger nära allmänt språkbruk och där inkludering eller exkludering i försäkringen (genom bosättning) tillämpas på liknande sätt för personer i liknande livssituationer. Den föreslagna särregleringen har till exempel ingen motsvarighet för utlänningar med andra slags tillfälliga uppehållstillstånd, trots att uppehållstillståndens giltighetstid samt livssituationerna inte sällan torde vara likartade.

Vidare har Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) nyligen kommit fram till att det inte finns något krav på att en person ska ha beviljats uppehållstillstånd för att i socialförsäkringsbalkens mening anses vara bosatt i Sverige (HFD, mål nr 2624-23). Denna slutsats medför i relation till den föreslagna regleringen potentiellt märkliga utfall eftersom det i vart fall teoretiskt borde kunna innebära att en utlänning kan anses vara bosatt i Sverige innan denne beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, men inte

därefter. Denna problematik finns visserligen även med dagens reglering i ljuset av HFD-domen.

7 Rätten till vissa arbetsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken

ISF tillstyrker förslaget att *en förälder ska ha rätt till arbetsbaserade föräldrapenningsförmåner för vård av barn som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd.*

ISF ser positivt på detta förslag eftersom det tydligt främjar en ändamålsenlig arbetsbaserad föräldraförsäkring där försäkrade behandlas lika.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

ISF tillstyrker den delen av förslaget som gäller att *lagändringarna ska träda i kraft den 1 november 2024, samt den delen som gäller att för den som var folkbokförd i Sverige den 31 oktober 2024 ska äldre föreskrifter fortfarande gälla när det gäller rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken.*

10 Konsekvenser

ISF delar den delen av bedömningen som gäller att *förslagen bedöms också leda till en mindre ökning av kostnaderna för tillfällig föräldrapenning och arbetsbaserad föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå.*

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Eva-Lo Ighe. Utredaren Åsa Renhammar har varit föredragande. Vid den slutliga handläggningen har chefsjuristen Anna Samuelsson samt enhetscheferna Måns Nerman, Dan Ljungberg, Sofie Cedstrand och Elin Sundberg deltagit.

Eva-Lo Ighe

Åsa Renhammar